INTERVENŢIA ASISTENTULUI SOCIAL ÎN DIMINUAREA ABANDONULUI ŞCOLAR ÎN RÂNDUL COPIILOR DIN MEDIILE DEFAVORIZATE

Alexandra GRUIA,

studentă, anul III, Facultatea Psihologie, Științe ale Educației,
Sociologie și Asistență Socială

CZU: 364.658:37.091.5 Email:a.alexandragruia@gmail.com

Abandonul școlar constituie o problemă de amploare la nivel global, cu consecințe semnificative asupra dezvoltării copiilor și a societății în ansamblu. El restricționează accesul la educație și are efecte negative de durată, atât din perspectivă socială, cât și economică. În acest context, intervenția asistentului social capătă un rol crucial, vizând identificarea cauzelor care conduc la abandon și aplicarea unor măsuri de sprijin personalizate, adaptate nevoilor copiilor vulnerabili.

Potrivit datelor Ministerului Educației și Cercetării din Republica Moldova, rata cumulativă pe cele două semestre din anul de studiu 2023-2024 a fost de 0,163%, capitala Chișinău înregistrând cele mai multe cazuri (circa 70), urmată de raioanele Nisporeni și Sîngerei [1].

Scopul cercetării este de *a analiza dimensiunea abandonului școlar în Republica Moldova, cu accent pe rolul asistentului social în prevenirea și reducerea acestui fenomen între copiii din medii defavorizate*. Studiul are la bază o cercetare calitativă, realizată prin interviuri semi-structurate cu specialiști în domeniu asistenței sociale, profesori, părinți și copii, analiza a trei studii de caz și analiza rapoartelor, studiilor și documentelor relevante pentru analiza fenomenului de abandon școlar din România. Obiectivele cercetării au vizat: analiza conceptului de abandon școlar și a factorilor care îl favorizează; evaluarea impactului abandonului școlar, din perspectiva socială și asistențială; determinarea profilului și a responsabilităților asistentului social în lucrul cu copiii cu risc de abandon școlar; evaluarea măsurilor și intervențiilor asistenței sociale implementate pentru prevenirea fenomenului; formularea de recomandări pentru îmbunătățirea intervențiilor sociale și educaționale.

Conform definiției general acceptate, abandonul școlar reprezintă părăsirea prematură a sistemului educațional formal înainte de finalizarea unui ciclu de învățământ. Din perspectiva asistenței sociale, este un fenomen complex influențat de factori economici, sociali, culturali și educaționali [2, p.241-258].

În rezultatul cercetării am constatat faptul că fenomenul abandonului școlar este generat de o multitudine de factori interconectați. La nivel individual, dificultățile de învățare, tulburările de comportament și lipsa motivației educaționale sunt cauze frecvente. Unii copii percep școala ca inutilă sau dificilă: *„La început, se plângea că*

nu-i place la școală, că e greu și că nu înțelege lecțiile. Pe urmă, a început să stea tot mai mult acasă, să ajute la treburile gospodăriei. Apoi, când a lipsit prea mult, i-a fost rușine să se întoarcă” (I_11. Factorii familiali sunt legați de nivelul scăzut de educație al părinților, sărăcia, lipsa implicării sau a sprijinului emoțional: *„Nici mama nu m-a împins prea mult să continui...”* (I_15); *„Familiile aflate în dificultăți financiare nu consideră educația o prioritate”* (I_5);. La nivel instituțional, calitatea slabă a învățământului și lipsa resurselor conduc la demotivare*: „Nu aveam mereu caiete și profesoara mă certa”* (I_13). Sistemul de învățământ, dacă nu este incluziv sau adaptat nevoilor elevilor, poate amplifica riscul abandonului: *„Îmi plăcea să merg la sport și la orele unde nu trebuia să scriu mult. Dar la matematică și la română nu mă descurcam bine, iar unii colegi făceau mișto de mine”* (I_13). Factorii socio-economici, în special sărăcia și migrarea părinților, afectează participarea la educație: *„Am încetat să merg la școală anul trecut, când mama nu a mai avut bani...”* (I_13);

Analizând opinia specialiștilor intervievați, am stabilit următoarele etape ale intervenției asistentului social in diminuarea abandonului școlar: identificarea cazurilor prin sesizări sau autosesizări, evaluarea situației copilului și familiei prin anchete sociale, consilierea copilului și a părinților, medierea relației familie-școală și facilitarea accesului la servicii educaționale și sociale, referirea către servicii specializate și parteneriate interinstituționale. Asistentul social elaborează și implementează un plan individualizat de intervenție, în colaborare cu echipa multidisciplinară, monitorizând constant evoluția cazului. Acesta acționează ca intermediar între copil, familie și instituții, oferind consiliere psihosocială, sprijin material și facilitând accesul la resurse educaționale. De asemenea, consiliază părinții, promovează responsabilizarea acestora și, în cazurile grave, colaborează cu autoritățile pentru protecția copilului, asigurând prin monitorizare continuitatea educației și prevenirea recidivei.Unul dintre studiile de caz prezentate în cercetare, este cel al fetiței D.A., în vârstă de 10 ani, din Chișinău, aflată în risc de abandon școlar. Aceasta trăia în condiții precare, fără spațiu pentru studiu și fără susținerea paternă, iar mama, copleșită de probleme, nu își mai exercita responsabilitățile parentale. D.A. lipsea frecvent de la școală și manifesta comportamente deviante. După sesizarea cazului de către școală, asistentul social a constituit echipa multidisciplinară, a elaborat un plan de intervenție, a inclus mama într-un program de parenting, iar copilul a beneficiat de consiliere psihologică și a fost orientat către un centru de zi. Ca rezultat, fetița a fost reintegrată în procesul educațional, iar relația cu mama s-a îmbunătățit.

De asemenea, cercetarea a inclus și evaluarea aplicabilității strategiilor intersectoriale în prevenirea abandonului școlar. Acest tip de intervenție presupune colaborarea coordonată între școală, serviciile sociale, autorități locale, poliție, sistemul de sănătate și, în unele cazuri, ONG-uri. Scopul este elaborarea unui răspuns unitar și eficient față de problemele complexe ale copiilor aflați în risc educațional. Pentru a ilustra aplicabilitatea acestui model, cercetarea a cuprins trei studii de caz din Republica Moldova, în care echipele multidisciplinare au fost mobilizate pentru a gestiona cazuri de absenteism grav sau abandon școlar iminent, iar concluzia celor trei studii

de caz evidențiază că strategiile de intervenție intersectorială pot avea un impact semnificativ în prevenirea și reducerea abandonului școlar, însă eficiența acestora depinde în mod esențial de gradul de implicare al beneficiarilor, în special al familiei. Primul caz confirmă succesul unei colaborări bine coordonate între instituții, cu roluri clare și resurse adaptate nevoilor copilului, ducând la reintegrarea școlară și la îmbunătățirea relațiilor familiale. Al doilea caz arată limitele intervenției atunci când familia este pasivă și copilul refuză sprijinul, în timp ce al treilea caz demonstrează că, în absența unui cadru legal coercitiv și a responsabilizării parentale, chiar și o echipă intersectorială dedicată poate eșua.

Pe baza cercetării realizate, considerăm că ***eficiența intervenției sociale poate fi crescută prin următoarele măsuri concrete***: a) instituționalizarea funcției de asistent social școlar, care ar trebui să devină parte integrantă a echipelor educaționale; b) dezvoltarea de programe de consiliere parentală adaptate contextului socio-educațional al familiilor vulnerabile; c) implementarea unor baze de date comune între școală, asistență socială, primării și ONG-uri pentru urmărirea cazurilor; d) extinderea accesului gratuit la centre de zi și programe „școală după școală" pentru copiii din medii defavorizate; e) actualizarea formării continue a asistenților sociali cu module aplicate privind educația și medierea familială; f) introducerea mentoratului educațional prin implicarea voluntarilor în sprijinirea elevilor cu dificultăți.

Concluzionând, intervenția socială în domeniul abandonului școlar trebuie să fie una coordonată, continuă și centrată pe nevoile reale ale copilului. Rolul asistentului social este fundamental în prevenirea excluziunii educaționale și în asigurarea echității în accesul la educație pentru toți copiii, în special cei proveniți din medii defavorizate.

Referințe:

1. Ministerul Educației și Cercetării din Republica Moldova. *Date statistice privind abandonul școlar în semestrul I și II al anului de studii 2023–2024* Disponibil:https://mecc.gov.md/sites/default/files/mec_raport_cu_privire_la_abandonul_scolar_sem_ii_2023-2024.pdf[Accesat:12.03.2025].
2. NEAMȚU, G. (coord.). *Tratat de asistență socială*. Iași: Polirom, 2003. ISBN: 973-681-263-4, 1024 p.

Recomandat
Stela MILICENCO, *dr., conf. univ.*